

บทที่ 4

สภาพปัจจุบันของการมัธยมศึกษา

4.1 การจัดการมัธยมศึกษาในปัจจุบัน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้จัดทำรายงานการประเมินสภาพการจัดการศึกษา และการประเมินผลแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 - 2529) ระดับมัธยมศึกษา พร้อมทั้งเสนอแนะแนวโน้มในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 - 2534) พอสรุปได้ดังนี้

สภาพปัจจุบันของการมัธยมศึกษาทั้งระบบ

1. ปัจจัยในการจัดการศึกษา

ปัจจัยสำคัญในการจัดการศึกษา ได้แก่ หลักสูตร บุคลากร อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และอุปกรณ์การศึกษา เทคโนโลยีและนวัตกรรม งบประมาณ และนักเรียน

1.1 หลักสูตร

หลักสูตรมัธยมศึกษาที่ทุกโรงเรียนใช้กันอยู่ในปัจจุบัน คือ

- หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521
- หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521

หลักการ

มุ่งพัฒนาบุคลิกภาพและให้ผู้เรียนค้นพบและเรียนรู้ให้ตรงกับความสามารถ ความสนใจ และความถนัดของตนเอง ซึ่งจะเป็นพื้นฐานในการประกอบสัมมาอาชีพ หรือ การศึกษาคือ นอกจากนี้ยังมุ่งที่จะสนองความต้องการของท้องถิ่นทางคาบอาชีพ

จุดหมายของหลักสูตร

เพื่อให้ผู้เรียนค้นพบและพัฒนาความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนเอง มีความรู้และทักษะที่จะเป็นพื้นฐานเพียงพอในการปรับปรุงการดำรงชีวิต และ การศึกษาเพิ่มเติม ให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองดี และมีพลานามัยสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ

โครงสร้างของหลักสูตร

โครงสร้างของหลักสูตรได้กำหนดไว้ 5 กลุ่มวิชา คือ

- กลุ่มภาษา ได้แก่ ภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ
- กลุ่มวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ ได้แก่ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์
- กลุ่มสังคมศึกษา
- กลุ่มพัฒนาบุคลิกภาพ ได้แก่ พลานามัย และศิลปะศึกษา
- กลุ่มวิชาการงานและอาชีพ ได้แก่ การงานและอาชีพ

ทั้งนี้ ได้กำหนดให้มีวิชาบังคับ คือ วิชาภาษาไทย วิชาวิทยาศาสตร์

วิชาสังคมศึกษา วิชาพลานามัย วิชาการเงิน (บังคับในชั้น ม.1-3) วิชาคณิตศาสตร์ และวิชาศิลปะศึกษา (บังคับในชั้น ม.1-2) รวม 72 หน่วยการเรียนรู้ สำหรับวิชาเลือก ให้เลือกเรียนวิชาต่าง ๆ ใน 5 กลุ่มวิชา ตามข้อกำหนดของหลักสูตร โดยเลือกเรียน อย่างน้อย 24 หน่วยการเรียนรู้

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524

หลักการ

มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้และประสบการณ์ที่จะนำไปใช้ปฏิบัติได้ หรือเพื่อหาความรู้เพิ่มเติมหรือเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อ และยังมีมุ่งปลูกฝัง คุณธรรม จริยธรรม และความสำนึกในคุณค่าของธรรมชาติ ศิลปะ วัฒนธรรม

จุดหมายของหลักสูตร

เพื่อให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองที่ รู้จักคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความรู้เพียงพอต่อการดำรงชีวิต เห็นคุณค่าของศิลปะ วัฒนธรรม ธรรมชาติ รู้จักใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

โครงสร้างของหลักสูตร

กำหนดให้มีวิชาบังคับโดยแบ่งเป็นวิชาสามัญ 24 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ ภาษาไทย สังคมศึกษา พลานามัย วิทยาศาสตร์ วิชาละ 6 หน่วยการเรียนรู้ และวิชาพื้นฐาน วิชาอาชีพ 12 หน่วยการเรียนรู้ โดยเลือกสาขาใดสาขาหนึ่ง ซึ่งได้แก่ ช่างอุตสาหกรรม เกษตรกรรม คหกรรม พาณิชยกรรม ศิลปหัตถกรรม และศิลปกรรม

สำหรับวิชาเลือกแบ่งเป็นวิชาเลือกตามแผนการเรียนรู้ ซึ่งเลือกจากหมวดวิชาต่าง ๆ ให้เป็นไปตามแผนการเรียนรู้ และวิชาเลือกเสรี ให้เลือกเพิ่มเติมเพื่อเสริมวิชาเลือกตามแผนการเรียนรู้ ผู้ที่จะจบการศึกษาต้องได้หน่วยการเรียนรู้ทั้งสิ้นไม่น้อยกว่า 75 หน่วยการเรียนรู้

1.2 บุคลากร

บุคลากรในที่นี้จะกล่าวถึงผู้ที่มีความสำคัญ และมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับการเรียนการสอนในระดับนี้มาก คือ

- ครู
- ผู้บริหารโรงเรียน
- ศึกษานิเทศก์

ภาครัฐบาล

ครู

จะกล่าวถึงครูในภาครัฐบาล และภาคเอกชนสำหรับครูในภาครัฐบาลจะกล่าวเฉพาะบุคลากรของกรมสามัญศึกษาเท่านั้น เนื่องจากต้องรับภาระในการจัดการมัธยมศึกษาในส่วนที่เป็นภาครัฐบาลถึงร้อยละ 99.2 ในขณะที่กรมการฝึกหัดครู และทบวงมหาวิทยาลัยจัดการศึกษาในระดับนี้เพียงร้อยละ 0.8 เท่านั้น

ครู-อาจารย์ มีวุฒิปริญญาตรี ประมาณร้อยละ	75
ครู-อาจารย์ มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี ประมาณร้อยละ	21.57
ครู-อาจารย์ มีวุฒิส่งกว่าปริญญาตรี ประมาณร้อยละ	3.43

จำนวนครูอาจารย์ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีประมาณ 72,418 คน
เพิ่มจากปีการศึกษา 2528 ร้อยละ 0.96 จำนวนครูอาจารย์ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
ประมาณ 31,661 คน เพิ่มจากปีการศึกษา 2528 ร้อยละ 1.12

ผู้บริหารโรงเรียน

ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่มีวุฒิปริญญาตรีร้อยละ	82.90
ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีวุฒิสสูงกว่าปริญญาตรีร้อยละ	10.90
ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีร้อยละ	6.20

ศึกษานิเทศก์

ศึกษานิเทศก์ที่สังกัดกรมสามัญศึกษาที่มีวุฒิปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ	65.77
มีวุฒิสสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ	33.7
มีวุฒินุปริญญาหรือเทียบเท่าร้อยละ	1.16

ภาคเอกชน

ครู

ครูโรงเรียนเอกชนระดับมัธยมศึกษาส่วนใหญ่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี
ร้อยละ 63.51

อัตราส่วนนักเรียนต่อครูเป็น 21 : 1

ผู้บริหารโรงเรียน

ปรากฏว่ามีเจ้าของโรงเรียนที่มีวุฒิต่ำกว่า ปกศ.สูง อนุปริญญา หรือเทียบเท่า
(ต่ำกว่ามาตรฐาน) ส่วนผู้จัดการและครูใหญ่มีวุฒิตั้งอยู่ในระดับที่ต่ำกว่ามาตรฐาน

ศึกษานิเทศก์

มีนักวิชาการศึกษาซึ่งประจำอยู่ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน
ทำหน้าที่นิเทศโรงเรียนเอกชน ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค นอกจากนั้นได้ขอความ
ร่วมมือจากศึกษานิเทศก์ของกรมสามัญศึกษาในเขตการศึกษาต่าง ๆ ช่วยออกนิเทศก์
โรงเรียนในค่านวิชาการด้วย โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนได้จัดสรรเงิน
งบประมาณไว้ให้เขตการศึกษาต่าง ๆ จำนวนหนึ่ง

1.3 อาคาร สถานที่ วัสดุครุภัณฑ์และอุปกรณ์การศึกษา

ภาครัฐบาล

ผลการประเมินอาคารสถานที่ วัสดุครุภัณฑ์และอุปกรณ์การศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา พอสรุปได้ดังนี้

อาคารสถานที่

มาตรฐานของโรงเรียนก้านอาคารสถานที่ ซึ่งประเมินเกี่ยวกับที่ตั้งของโรงเรียน บริเวณโรงเรียน อาคารเรียน ห้องสำหรับการเรียนการสอน ห้องบริหาร และห้องบริการ โรงอาคาร-หอประชุม สนามกีฬาและอาคารพลศึกษา โรงฝึกงาน บ้านพัก ส้วม การบำรุงรักษา พบว่าโรงเรียนในเขตการศึกษา 1 มีคุณภาพในค่านี้นี้สูงสุด รองลงมาคือ กรุงเทพมหานคร สำหรับเขตการศึกษาที่มีคุณภาพต่ำสุดคือ เขตการศึกษา 3

วัสดุครุภัณฑ์และอุปกรณ์การศึกษา

มาตรฐานเกี่ยวกับเรื่องนี้ ได้ประเมินเกี่ยวกับการมีวัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ และโสตทัศนูปกรณ์ที่จำเป็นของโรงเรียน การควบคุม การให้บริการ การซ่อมแซมบำรุงรักษา การจัดหาและการจำหน่าย พบว่ากรุงเทพมหานครมีคุณภาพในค่านี้นี้สูงสุด ส่วนเขตการศึกษาที่มีคุณภาพต่ำสุด คือ เขตการศึกษา 4

ภาคเอกชน

การประเมินมาตรฐานโรงเรียนเอกชนสายสามัญศึกษาทั่วประเทศในปีการศึกษา 2523 ได้ประเมินในค่านอาคารสถานที่และอุปกรณ์ เกี่ยวกับอาคารเรียน ห้องเรียน ห้องพยาบาล ห้องสมุด ห้องพักรู ห้องธุรการ สถานที่ปฏิบัติการเรียนการสอน โรงอาหาร ห้องน้ำ ห้องสุขา วัสดุครุภัณฑ์ และโสตทัศนูปกรณ์ พบว่าโรงเรียนราษฎร์ระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร มีมาตรฐานในค่านี้นี้สูงกว่าในเขตการศึกษา 1-12

1.4 เทคโนโลยีและนวัตกรรม

เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับการมัธยมศึกษาส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับวิธีสอน ได้แก่ บทเรียนโปรแกรม บทเรียนโมดูลชุดการสอน และวิธีการสอนแบบต่าง ๆ ช่วยให้การเรียนการสอนในโรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ช่วย

แบ่งเบาภาระการสอนของครู และให้นักเรียนรู้จักการเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น แต่การนำเอาเทคโนโลยี และนวัตกรรมต่าง ๆ มาใช้มักทำในหมู่นักวิจัยและนักศึกษาเท่านั้น

1.5 งบประมาณ

กรมสามัญศึกษาได้ศึกษาค่าใช้จ่ายในการจัดการมัธยมศึกษา จากกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนในสังกัดในปีการศึกษา 2524 พบว่ามีค่าใช้จ่ายรายหัวปีละ 4,087.15 บาท ในจำนวนนี้เป็นค่าลงทุนร้อยละ 27.91 ค่าดำเนินการร้อยละ 72.09 ค่าใช้จ่ายในการลงทุนส่วนใหญ่เป็นค่าสิ่งก่อสร้าง ส่วนค่าใช้จ่ายในการดำเนินการส่วนใหญ่เป็นเงินเดือน ร้อยละ 83.45 ของงบดำเนินการ

ค่าบำรุงการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สถานศึกษาของรัฐ โรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษาปีการศึกษา 2529 เก็บค่าเล่าเรียนในช่วงประมาณ 370-690 บาท/คน สถานศึกษาของเอกชนเก็บค่าเล่าเรียนในช่วงไม่เกิน 2,800 บาท/คน คิดเป็นอัตราส่วนค่าเล่าเรียนของสถานศึกษาของรัฐ : เอกชน เท่ากับ 1 : 4 ส่วนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เก็บค่าเรียนในช่วง 678-1,053 บาท/คน สถานศึกษาเอกชนเก็บค่าเล่าเรียนในช่วงไม่เกิน 3,200 บาท/คน คิดเป็นอัตราส่วนค่าเล่าเรียนของสถานศึกษาของรัฐ : เอกชน เท่ากับ 1 : 3

ในปี 2529 ค่าใช้จ่ายต่อหัวของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา (เฉพาะกรมสามัญศึกษา) เท่ากับ 4,136 บาท คิดเป็นค่าใช้จ่ายในงบดำเนินการต่อหัวเท่ากับ 3,318 บาท งบลงทุนต่อหัวเท่ากับ 818 บาท สูงขึ้นกว่าปี 2528 ซึ่งมีค่าใช้จ่ายต่อหัวของนักเรียนเท่ากับ 4,025 บาท เป็นงบดำเนินการเท่ากับ 3,035 บาท และงบลงทุนต่อหัวเท่ากับ 990 บาท

1.6 นักเรียน

ในปีการศึกษา 2529 จำนวนนักเรียนในระดับมัศึกษามีดังนี้
- ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีจำนวน 1,277,619 คน ลดลงจากปีการศึกษา 2528 ประมาณร้อยละ 2.4 สัดส่วนจำนวนนักเรียนของเอกชน : รัฐ

เท่ากับ 1 : 7 ถ้าจำแนกรายสังกัด นักเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษามีจำนวนมากที่สุด
ประมาณร้อยละ 87 จำนวนนักเรียนโรงเรียนเอกชนมีปริมาณลดลงจากปีการศึกษา 2528
ประมาณร้อยละ 9.5 ส่วนสังกัดอื่นคือ กรมสามัญศึกษา โรงเรียนสาธิต วิทยาลัยนาฏศิลป์
มีจำนวนเพิ่มขึ้นจากปีการศึกษา 2528

- ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีจำนวน 908,274 คน ลดจากปีการ
ศึกษา 2528 ประมาณร้อยละ 3 แบ่งเป็นประเภทสามัญศึกษา 554,586 คน ประเภท
อาชีวศึกษา 353,669 คน ประเภทฝึกหัดครู 2,248 คน

จำนวนผู้สำเร็จการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาชั้น ม.3 ปีการศึกษา
2528 มีจำนวน 402,580 คน ชั้น ม.6 มีจำนวน 177,651 คน

2. กระบวนการจัดการมัธยมศึกษา

จากการวิเคราะห์เกี่ยวกับกระบวนการจัดการมัธยมศึกษาพบว่าสิ่งที่มี
อิทธิพลเป็นอย่างมากต่อคุณภาพของผลผลิต คือ

2.1 การจัดการเรียนการสอน

หลักสูตรมัธยมศึกษาเป็นหลักสูตรกว้าง ประกอบด้วย การศึกษา
ด้านวิชาการ วิชาอาชีพ และพัฒนาบุคลิกภาพ การจัดการเรียนการสอน โดยเปิดโอกาส
ให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตรงตามสติปัญญา ความสามารถ ความถนัด ความสนใจของแต่ละ
บุคคล และต้องสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น ฉะนั้น จึงจัดแผนการเรียน
ให้นักเรียนสามารถเลือกเรียนได้ แต่การที่โรงเรียนจะจัดแผนการเรียนให้นักเรียนได้
เลือกเรียนกว้างขวางเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับความพร้อมของโรงเรียนที่จะสามารถจัดได้

การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั่วประเทศ
จะเปิดสอนวิชาเลือกที่เป็นหลักด้านวิชาการมากกว่าวิชาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียน
มัธยมศึกษาในส่วนกลาง ที่มีชื่อเสียงมานานยังไม่มีแผนการเรียนเป็นพื้นฐานวิชาชีพอย่าง
จริงจัง โรงเรียนมุ่งที่จะสอนนักเรียนเพื่อเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัย

วิธีการเรียนการสอน

นอกจากจะจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน เพื่อให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตรแล้ว กระทรวงศึกษาธิการยังให้ความสำคัญในการใช้แหล่งวิทยาการ สถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระ ในการเรียนการสอนวิชาอาชีพให้นักเรียนเป็นอย่างมาก โดยการออกกระเบียบปฏิบัติและระเบียบการประเมินผลในเรื่องนี้เป็นแนวทางให้โรงเรียนถือปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของอาชีพในท้องถิ่น และมองเห็นช่องทางในการประกอบอาชีพอิสระในอนาคต แต่เท่าที่ผ่านมามีโรงเรียนจํานวนน้อยมากที่ใช้แหล่งวิทยาการ สถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระในการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่ยังจัดการเรียนการสอนอยู่ในขอบเขตรั้วโรงเรียน

สำหรับการเรียนการสอนคํานวณวิชาสามัญ ได้มีการติดตามผลการใช้หลักสูตรพบว่า ครูไม่ปฏิบัติตามหลักสูตร เพราะมีแนวคิดเดิมว่าการเรียนตามหลักสูตรใหม่ นักเรียนจะไม่มีความรู้ที่จะนำไปสอบแข่งขันในการเรียนต่อ อีกประการหนึ่งการสอนคํานวณหลักสูตรใหม่ ต้องใช้วัสดุอุปกรณ์การสอนมากกว่าหลักสูตรเก่า ซึ่งโรงเรียนไม่มี ครูยังยึดหนังสือเป็นหลัก

2.2 การอบรมรมณิสัย

สถาบันการศึกษาต้องรับผิดชอบโดยตรงในการปลูกฝังจริยธรรมให้แก่ผู้เรียน การปลูกฝังจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง โรงเรียนมีภาระหน้าที่ในการส่งเสริมและพัฒนากระบวนการอบรมรมณิสัยให้นักเรียนสามารถดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ตามสภาพการจัจจริยศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในปัจจุบันยังมีอยู่น้อยมาก ครูอาจารย์ไม่ได้สอดแทรกจริยศึกษาในชั่วโมงสอน

2.3 การวัดผลและประเมินผลการเรียน

การประเมินผลการเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นหน้าที่ของสถานศึกษา โดยมีกรมวิชาการทำหน้าที่ประเมินมาตรฐานเพื่อตรวจสอบคุณภาพ ส่วนการประเมินผลในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ให้สถานศึกษาทำหน้าที่ประเมินผลการเรียน โดยความเห็นชอบของกลุ่มโรงเรียน การประเมินผลดังกล่าวของทำทั้ง 2 อย่าง คือ ประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน และการประเมินผลเพื่อคัดสรรผลการเรียน

จะเห็นได้ว่าการประเมินผลการเรียนตามระเบียบที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดนั้น ครูยังไม่ได้นำไปปฏิบัติ ทั้งนี้เพราะครูขาดความรู้เรื่องระเบียบการประเมินผล ขาดความรู้เกี่ยวกับการเขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ขาดความรู้เกี่ยวกับการเขียนข้อสอบ และวิธีการประเมินก่อนเรียน

2.4 การแนะแนว

กระบวนการแนะแนวมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาหลักสูตร เพราะการแนะแนวเป็นวิธีการที่จะช่วยให้บุคคลรู้จัก และเข้าใจตนเองได้ดี นอกจากนั้นยังรู้จักและเข้าใจสภาพแวดล้อม รู้จักพัฒนาศักยภาพ หรือใช้ความสามารถของตนให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและสังคม

การแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษายังประสบปัญหาในหลาย ๆ ด้าน เช่น

- ขาดครูแนะแนวโดยตรง ส่วนใหญ่จะมอบให้เป็นที่ปรึกษาของครูประจำชั้น
- ครูแนะแนวไม่เคยมีความรู้หรือผ่านการอบรมด้านนี้มาก่อน
- การแนะแนวจะให้คำแนะนำเกี่ยวกับปัญหาการเรียนและการเลือกแผนการเรียนเท่านั้น

การจับบริการแนะแนวในโรงเรียนมัธยมยังคงปรับปรุงอีกมาก โดยเฉพาะในโรงเรียนมัธยมขนาดกลาง ขนาดเล็ก และเอกชน

2.5 การบริหาร

หน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีภารกิจหลักร่วมกัน คือ จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และนโยบายที่กำหนดไว้ใน แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 มีบางหน่วยงานมีจุดมุ่งหมายเฉพาะ และมี เป้าหมายประชากรแตกต่างกันไป ดังนี้

1. กองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา จัดการศึกษาสำหรับบุคคลทั่วไป
2. กองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา จัดการศึกษาสำหรับบุคคลพิการ
3. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า ทยวงมหาวิทยาลัย จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในหลักสูตร ปวช.2 วิทยาเขต
4. กองศิลปศึกษา กรมศิลปากร จัดการศึกษาสำหรับบุคคลทั่วไป ได้แก่ โรงเรียน/วิทยาลัย นาฏศิลป์ชั้นต้นและชั้นกลาง วิทยาลัยช่างศิลป์
5. วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา จัดการศึกษามัธยมศึกษาอาชีพ หลักสูตร ปวช. สำหรับบุคคลทั่วไป
6. โรงเรียนเอกชน ในความควบคุมดูแล และส่งเสริมของสำนักงานคณะกรรมการศึกษาเอกชน จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน ให้แก่บุคคลทั่วไป
7. โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กองศาสนาศึกษาดุริยางคศาสตร์ กรมการศาสนา จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาสำหรับพระภิกษุ สามเณร
8. กรมอาชีวศึกษา จัดการศึกษามัธยมศึกษาสายอาชีพ หลักสูตร ปวช. สำหรับบุคคลทั่วไป
9. กรมการศึกษานอกโรงเรียน จัดการศึกษาให้แก่มูลนิธิที่พัฒนาการศึกษาภาคบังคับ เป็นหลักสูตรสายสามัญระดับ 4 และระดับ 5 เทียบเท่ามัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย

10. โรงเรียนมัธยมสาธิต สังกัดวิทยาลัยครูและโรงเรียนมัธยมสาธิต สังกัดมหาวิทยาลัย จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาสำหรับบุคคลทั่วไป แต่มีจุดมุ่งหมายเฉพาะ คือ เป็นสถานที่สำหรับศึกษาค้นคว้าทดลองทางด้านการเรียนการสอน ตลอดจนการนำนวัตกรรม และเทคโนโลยีมาใช้

การบริหารการมัธยมศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

การบริหารส่วนกลาง

มีหน่วยงานส่วนกลางดำเนินการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดโดยตรง ได้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษา ในสังกัดกรมสามัญศึกษาที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร ทั้งหมด โรงเรียนสาธิต โรงเรียนเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร และบางโรงเรียนที่อยู่ใน ส่วนภูมิภาค

การบริหารส่วนภูมิภาค

มีผู้ว่าราชการจังหวัดปฏิบัติราชการแทนอธิบดีกรมสามัญศึกษา และเลขาธิการ คณะกรรมการการศึกษาเอกชน โดยวางแนวปฏิบัติไว้ ดังนี้

1. สถานศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้ขึ้นตรงต่อจังหวัด ให้เสนอ เรื่องต่อศึกษาธิการจังหวัดพิจารณาเพื่อเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งการ
2. สถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอหรือกิ่งอำเภอ ให้เสนอเรื่องต่อศึกษาธิการ อำเภอ หรือศึกษาธิการอำเภอประจำกิ่งพิจารณาแล้ว เสนอนายอำเภอ หรือปลัดอำเภอ ผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ ลงความเห็นและออกหนังสือในนามนายอำเภอ หรือปลัดอำเภอ ผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ เว้นแต่สถานศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้ขึ้นตรงต่อ จังหวัด

งานบริหารมัธยมศึกษาที่มอบให้ผู้ว่าราชการจังหวัด ได้แก่ งานบริหารบุคคล งานบริหารทั่วไป เช่น การดำเนินงานเกี่ยวกับการทัศนใจ อนุมัติควบคุม ส่งเสริม ตรวจสอบกิจกรรมต่าง ๆ เป็นต้น การปฏิบัติงานดังกล่าวเป็นเพียงการควบคุมดูแลโรงเรียน ในสังกัดแทนอธิบดีกรมสามัญศึกษาเท่านั้น ไม่มีหน่วยงานบริหารในระดับจังหวัด ทว่าหน้าที่ ประสานนโยบายระหว่างส่วนกลางกับส่วนท้องถิ่น ทำให้ไม่สามารถพัฒนาการมัธยมศึกษา ในส่วนภูมิภาคได้อย่างจริงจัง

1.6 การนิเทศการศึกษา

กรมสามัญศึกษาได้กำหนดให้มีการนิเทศโรงเรียนในสังกัด กรมสามัญศึกษา โดยให้มีการนิเทศการศึกษาระดับส่วนกลาง ระดับเขตการศึกษา และระดับกลุ่มโรงเรียน และยังสนับสนุนให้มีการนิเทศภายในโรงเรียน โดยผู้บริหาร โรงเรียน หัวหน้าหมวดวิชา ทำการนิเทศครูผู้สอน

ส่วนการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา นั้น จะเห็นว่า มีน้อยมาก เนื่องจากขาดแคลนผู้เชี่ยวชาญในการนิเทศ ขาดบุคลากรที่รับผิดชอบงานด้านนี้ โดยตรง และขาดการวางแผนนิเทศการศึกษาย่างเป็นทางการ

สำหรับการนิเทศการศึกษาที่หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ได้ดำเนินการอาจแบ่งได้ 2 ประเภท คือ

1. การนิเทศโดยตรง ได้แก่ การที่ศึกษานิเทศก์ออกไปปฏิบัติงาน นิเทศการศึกษาคด้วยตนเอง รวมทั้งการจัดอบรม สัมมนา การประชุมปฏิบัติการ เป็นต้น
2. การนิเทศโดยอ้อม ได้แก่ การผลิตสื่อ และอุปกรณ์การเรียน เช่น คู่มือครู เอกสารประกอบการสอนการเรียน เทปคอล์ป สไลด์ และวีดิทัศน์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังทำการนิเทศด้วยสื่อทางไกล เช่น การจัดรายการวิทยุ โทรทัศน์ วารสาร รายเดือน และการตอบปัญหาทางไปรษณีย์ เป็นต้น

โครงการสำคัญที่หน่วยศึกษานิเทศก์ได้ดำเนินการไปแล้ว

4 โครงการ คือ

1. โครงการนิเทศการศึกษา
2. โครงการผลิตสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน
3. โครงการประชุมอบรม
4. โครงการวิจัย

การดำเนินงานนิเทศการศึกษาที่ผ่านมา ผู้รับการนิเทศได้รับประโยชน์ค่อนข้างน้อย หน่วยงานนิเทศควรเป็นศูนย์กลางและนำเอานวัตกรรมและเทคโนโลยีต่าง ๆ ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน โดยการกำหนดโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายที่จะเข้าไปช่วยแก้ปัญหา โดยการนิเทศแบบเจาะลึกและแก้ไขปัญหในสาขาวิชานั้น ๆ อย่างแท้จริง

1.7 การพัฒนาบุคลากร

การพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยทั่วไปจะพัฒนาในต่าง ๆ ดังนี้

การประชุม/อบรม/สัมมนา

ได้แก่ การอบรมเตรียมผู้บริหาร อบรมผู้บริหารและผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา การประชุม อบรม และสัมมนากังกล่าวเพื่อนำหลักสูตรไปใช้และปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน และเพื่อพัฒนาบุคลากรของโรงเรียน เป็นต้น

การศึกษา/ดูงาน

ได้แก่ การส่งครู-อาจารย์ ให้ศึกษาทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ เป็นต้น

โอกาสความก้าวหน้าและสวัสดิการ

ได้แก่ การกำหนดตำแหน่ง การเลื่อนชั้น ค่ารักษาพยาบาล ค่าเล่าเรียน และสวัสดิการบ้านพัก เป็นต้น

1.8 ประสิทธิภาพภายในระบบ

เมื่อเปรียบเทียบอัตราการส่วนการสูญเปล่าระหว่างระบบเก่า และระบบใหม่ (ใช้หลักสูตร พ.ศ.2521) ปรากฏว่าระบบเก่ามีอัตราการสูญเปล่า (1.08) สูงกว่าระบบใหม่ (1.07) เพียงเล็กน้อย ทั้งนี้ เนื่องจากระบบเก่ามีการสูญเปล่าที่เกิดจากการซ้ำซ้อนและการออกกลางคันของนักเรียนในขณะทำการสูญเปล่าของระบบใหม่เกิดจากการออกกลางคันของนักเรียนเท่านั้น

3. ผลการจัดการมัธยมศึกษา

ผลการจัดการมัธยมศึกษาในจำนวนปริมาณ เมื่อพิจารณาอัตราส่วนนักเรียนต่อประชากรวัยเรียนตามระดับการศึกษาพบว่าระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีอัตราส่วนนักเรียนต่อประชากรในระดับนี้เท่ากับร้อยละ 34.47 ในปี 2529 ลดลงจากปี 2528 ซึ่งมีอัตราร้อยละ 35.22 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในปี 2529 มีอัตราส่วนนักเรียนต่อประชากรประเภทสามัญศึกษา และประเภทอาชีวศึกษาเท่ากับร้อยละ 14.99 และ 9.56 ตามลำดับ ซึ่งลดลงเล็กน้อยเมื่อเทียบกับปี 2528 ทั้งในประเทศสามัญศึกษา และอาชีวศึกษา

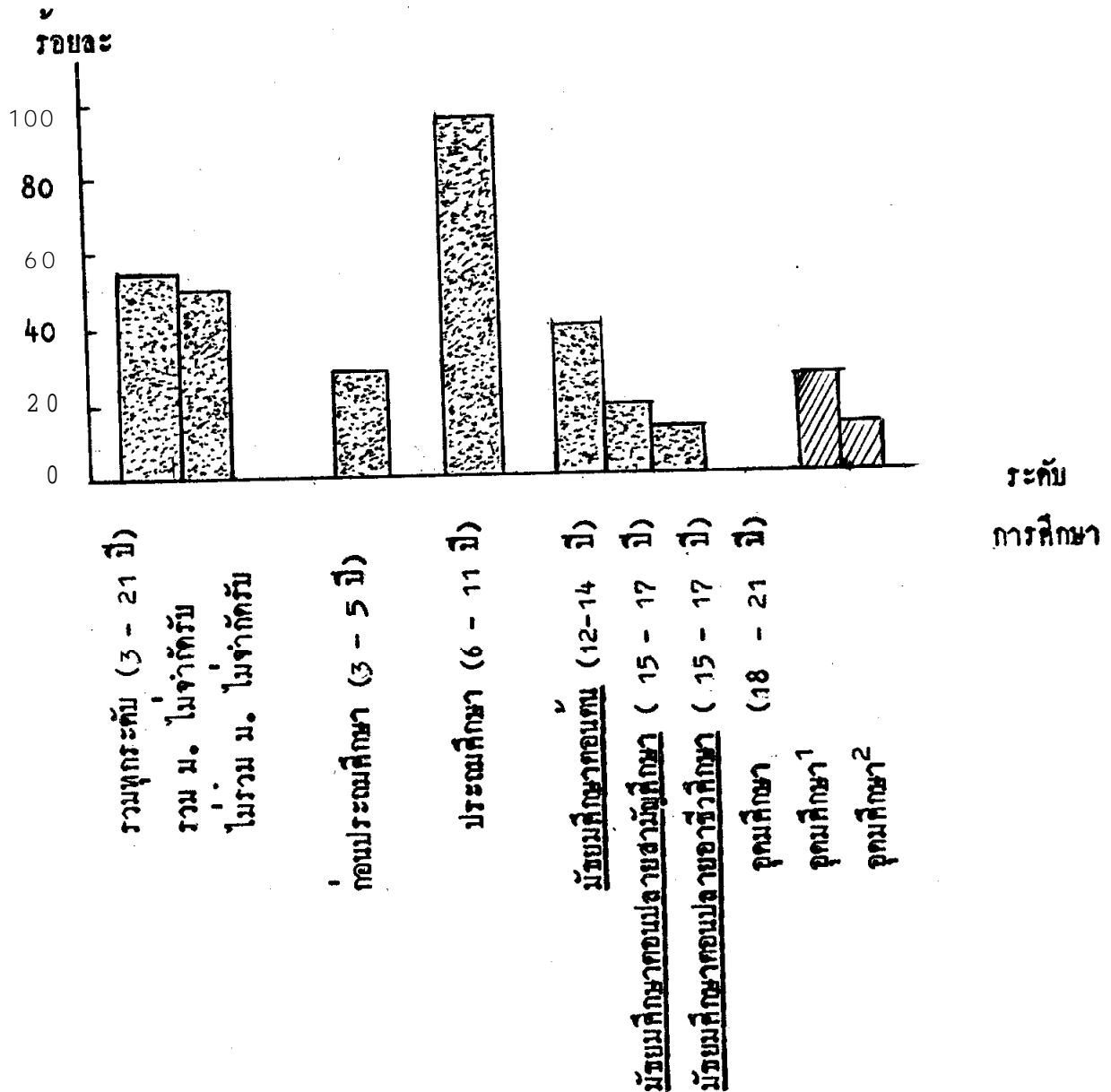
ส่วนจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาประเภทสามัญศึกษา ซึ่งมีการสอนและการสอบซ่อมเสริม ทำให้เกือบจะไม่มีผู้ไม่สำเร็จการศึกษา หน่วยงานต้นสังกัดหลายแห่งจึงมิได้เก็บข้อมูลจำนวนผู้สำเร็จการศึกษา ดังนั้นผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จึงใช้ข้อมูลจำนวนนักเรียนชั้นปีสุดท้ายของระดับการศึกษานั้น ดังนี้

จำนวนนักเรียน ชั้น ม.3 ปีการศึกษา 2528 มีจำนวน 402,580 คน

จำนวนนักเรียน ชั้น ม.6 ปีการศึกษา 2528 มีจำนวน 177,651 คน

ในสถานภาพความคงอยู่ในระบบโรงเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาทุกสังกัดระหว่างปีการศึกษา 2526-2528 พบว่า นักเรียนจำนวน 100 คน ที่เข้าเรียนในชั้น ม.1 จะเหลือจำนวน 95 คน ในชั้น ม.3 และจำนวน 53 คน สามารถเรียนต่อไปถึง ม.4 และเมื่อไปถึง ม.6 จะเหลืออยู่เพียง 45 คน ส่วนการคาดประมาณจำนวนนักเรียนในอนาคตของคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งพิจารณาการสะพักของนักเรียนเข้าสู่ระบบมัธยมศึกษาทั้ง 3 ระบบ คือ การเข้าชั้น การเข้าออกระหว่างปี และการสะพักออกจากระบบปรากฏว่าจำนวนนักเรียนมัธยมของทุกจังหวัดจะปรากฏ ดังต่อไปนี้

อัตราส่วนจำนวนนักเรียน นิสิต นักศึกษาต่อประชากรกลุ่มอายุวัยเรียน ปี 2529

หมายเหตุ : อุดมศึกษา¹ หมายถึง นิสิต นักศึกษาระดับอนุปริญญา ปริญญาตรี
 สังคัตถกรหวงศึกษาธิการ และทบวงมหาวิทยาลัยทั้งสถาบันจำกัดรับและ
 ไม่จำกัดรับ รัฐและเอกชน
 อุดมศึกษา² หมายถึง อุดมศึกษา¹ ไม่รวมสถาบันไม่จำกัดรับ

ประมาณการนักเรียนมัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2528-2535 กำหนดอัตราการตกชั้นและอัตราการออกกลางคันเป็น 0 จำนวน
 นักเรียนจากอัตรานักเรียน ม.1 ปี 2527 ที่นักเรียน ม.6 ปี 2526 และใช้เท่ากันทุกปีโดยใช้จำนวนนักเรียนชั้น ป.6 จากประมาณการ
 ในระดับประถมศึกษาที่กำหนดให้อัตราเข้าชั้น และออกกลางคันเป็นไปตามแนวโน้มในอดีต และอัตรานักเรียน ป.1 ต่อประชากรอายุ 6 ปี = 1

ปีการศึกษา	ม.1	ม.2	ม.3	ม.4	ม.5	ม.6	รวม
2528	459,331	472,031	451,142	426,496	398,885	363,520	2,654,624
2529	446,739	459,331	472,031	451,142	426,496	398,885	2,654,624
2530	458,575	446,739	459,331	472,031	451,142	426,496	2,714,314
2531	470,031	458,575	446,739	459,331	472,031	451,142	2,757,849
2532	477,836	470,031	458,575	446,739	459,331	472,031	2,784,543
2533	483,192	477,836	470,031	458,575	446,739	459,331	2,795,704
2534	488,877	483,192	477,836	470,031	458,575	446,739	2,825,250
รวม	492,572	488,877	483,192	477,836	470,031	458,575	2,871,083

จากตารางจะเห็นว่า การคาดประมาณของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
 แห่งชาตินั้น นักเรียนทุกระดับมีอัตราเพิ่มขึ้นทุกปี และตามเป้าหมายของกระทรวงศึกษาธิการ
 ให้นักเรียนที่จบชั้น ป.6 เข้าเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ประมาณ 65-70% เมื่อสิ้น
 แผนพัฒนาระยะที่ 6 ในปี พ.ศ. 2534 เพื่อเตรียมการให้การศึกษาในระดับมัธยมศึกษา
 ตอนต้น เป็นการศึกษาภาคบังคับในทศวรรษหน้า ให้นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในส่วนภูมิภาค
 ใกล้เคียงกับในมัธยมศึกษาตอนปลาย ทั้งสายสามัญและสายอาชีพ ร้อยละ 75 เมื่อสิ้น
 แผนพัฒนาระยะที่ 6 ... แต่ตามความเป็นจริงแล้วสถิติการการรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา
 ในแผนพัฒนาระยะที่ 5 นั้น มีจำนวนลดลง ดังนี้

การรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น
และเทียบเท่าทุกสังกัด ความแผนพัฒนาฯ ระยะที่ 5

(2525 - 2529)

ปีการศึกษา	เป้าหมายที่วางไว้	รับได้จริง
2525	1,173,905	1,186,160
2526	1,269,460	1,218,970
2527	1,390,730	1,299,502
2528	1,484,800	1,442,830*
2529	1,606,720	1,588,780*

หมายเหตุ * เป็นตัวเลขคาดคะเน

ทางคานคุณภาพทางการศึกษา จากการพิจารณาอัตราส่วนนักเรียนต่อห้อง
 นักเรียนต่อครูของการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในปีการศึกษา 2529 ปรากฏว่า
 มีอัตราลดลงจากปีก่อนเล็กน้อย ทำให้ครู-อาจารย์สามารถดูแลนักเรียนได้ทั่วถึงมากขึ้น
 นอกจากนั้นครู-อาจารย์ยังมีวุฒิการศึกษาสูงขึ้น จึงมีส่วนทำให้คุณภาพการศึกษาดีขึ้นด้วย

4.2 โครงการเกี่ยวกับการมัธยมศึกษา

1. โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตชนบทยากจน 38 จังหวัด

กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตชนบทยากจน 38 จังหวัด เพราะเห็นว่าโอกาสเข้าศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของผู้จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาอยู่ในเกณฑ์ต่ำ และมีความแตกต่างกันระหว่างพื้นที่ โดยเฉพาะในเขตชนบทมีอัตราการเข้าเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนต้นต่ำมาก

โครงการดังกล่าวได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี และได้มอบให้กระทรวงศึกษาธิการนำความเห็นของคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติไปพิจารณาคำเนิการโครงการนี้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปีการศึกษา 2530 มีรายละเอียด ดังนี้

สาระสำคัญของโครงการ

วัตถุประสงค์ของโครงการ

เพื่อให้เด็กที่จบการศึกษาชั้น ป.6 ในเขตชนบทยากจนมีโอกาสเรียนต่อ ม.1 สูงขึ้นร้อยละ 30 ในปี พ.ศ. 2534 โดยใช้มาตรการหลักคือยกเว้นการเก็บเงินค่าบำรุงการศึกษา ให้อิมหนังสือเรียน บริหารหลักสูตรแบบกึ่งระบบโรงเรียน และยกเว้นการตกแต่งเครื่องแบบนักเรียน

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในโครงการ คือ โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตชนบทยากจนระดับตำบล 235 โรง และโรงเรียนที่คาดว่าจะตั้งขึ้นใหม่ในแผนพัฒนาฯ ระยะที่ 6 โดยมีระยะเวลาดำเนินการระหว่างปี 2530-2534

งบประมาณ

งบประมาณค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานในปี 2530 ประมาณ 34.616 ล้านบาท ได้มาจากการเบิกจ่ายจากงบประมาณของกรม สำหรับงบประมาณปี 2531-2534 นั้น จะขอตั้งงบประมาณเพื่อใช้ในการดำเนินงานต่อไป

ผลการดำเนินงาน

ในปี พ.ศ. 2530 ซึ่งเป็นปีที่เริ่มโครงการ มีนักเรียนเข้าเรียน ม.1 โรงเรียนในโครงการเป็นร้อยละ 98.1 ของเป้าหมาย มีนักเรียนเพิ่มขึ้นจากปีก่อน เริ่มโครงการร้อยละ 33.4 ทำให้อัตราการเรียนต่อ ม.1 ของนักเรียนที่จบ ป.6 ในเขตพื้นที่บริการของโรงเรียนในโครงการเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 21.5 ในปีก่อนโครงการ เป็นร้อยละ 28.4 ในปีเริ่มโครงการ และทำให้อัตราการเรียนต่อของนักเรียนที่จบ ชั้น ป.6 ในเขตชนบทที่เรียนชั้น ม.1 ทั้งในโรงเรียนในโครงการ และนอกโครงการ เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 16.5 ในปีก่อนโครงการเป็นร้อยละ 18.5 ในปีเริ่มโครงการ และมีนักเรียนที่เข้าเรียน ม.1 ในโครงการออกกลางคันในอัตราร้อยละ 6.8 ซึ่งนับว่าเป็นอัตราที่ค่อนข้างสูง เมื่อเปรียบเทียบกับอัตราการออกกลางคันของนักเรียน ม.1 โดยเฉลี่ยของประเทศมีประมาณร้อยละ 3 เท่านั้น

ผลกระทบของโครงการต่อการรับนักเรียนของโรงเรียนเอกชน และโรงเรียนรัฐ นอกโครงการที่อยู่ใน 38 จังหวัด

จำนวนนักเรียน ม.1 ของโรงเรียนเอกชนและโรงเรียนรัฐนอกโครงการ โดยส่วนรวมใน 38 จังหวัด ซึ่งเดิมมีแนวโน้มลดลงในช่วงก่อนเริ่มโครงการในปี 2527-2529 ยังคงลดลงในปีเริ่มโครงการและเมื่อพิจารณาการรับนักเรียน ม.1 ของโรงเรียนเอกชนและโรงเรียนรัฐนอกโครงการเฉพาะที่อยู่ใกล้เคียงกับโรงเรียนในโครงการในรัศมี 10 กิโลเมตรแล้วพบว่าโรงเรียนเอกชนดังกล่าวมีนักเรียน ม.1 ในปี 2528 ลดลงและเพิ่มขึ้นในปี 2529 ส่วนปี 2530 ซึ่งเป็นปีเริ่มโครงการจำนวนนักเรียนก็ลดลง ดังนั้นจึงยังไม่อาจสรุปได้ว่าการลดลงของนักเรียนเอกชนดังกล่าวในปีเริ่มโครงการเป็นผลเนื่องมาจากโครงการ ทั้งนี้เพราะอาจมีปัจจัยอื่น ๆ ที่ทำให้นักเรียนลดลงได้ สำหรับโรงเรียนรัฐนอกโครงการที่อยู่ใกล้เคียงนั้น พบว่าจำนวนนักเรียนโดยส่วนรวมมีแนวโน้มลดลงในช่วงก่อนโครงการในปี 2527-2529 และยังคงลดลงในปีเริ่มโครงการ ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าการรับนักเรียนในโครงการ ไม่มีผลกระทบต่อการรับนักเรียนโดยส่วนรวมของโรงเรียนรัฐนอกโครงการ

ผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการยกเว้นการเก็บเงินบำรุงการศึกษา

เดิมโครงการมีเป้าหมายในการยกเว้นการเก็บเงินบำรุงการศึกษาแก่นักเรียนในโครงการทุกคน แต่คณะรัฐมนตรีมีมติให้ยกเว้นเฉพาะนักเรียนยากจน และคงเก็บกับผู้ที่สามารถเสียค่าบำรุงการศึกษาได้ สำหรับการดำเนินการในเรื่องนี้ในปีเริ่มโครงการ กรมสามัญศึกษาได้จัดสรรงบประมาณชดเชยการงดเก็บเงินบำรุงการศึกษาแก่นักเรียนในโครงการร้อยละ 95 โดยให้ผู้บริหารโรงเรียนแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาในเรื่องนี้ ซึ่งปรากฏว่าโรงเรียนได้ยกเว้นการเก็บเงินบำรุงการศึกษาแก่นักเรียนประมาณร้อยละ 95 ตามที่กรมได้จัดสรรงบประมาณชดเชยให้สำหรับนักเรียนที่ไม่ได้รับการยกเว้นส่วนใหญ่เป็นนักเรียนที่เบิกค่าเล่าเรียนได้ อย่างไรก็ตามจากการสอบถามกลุ่มตัวอย่างบิดามารดาของนักเรียนในโครงการ พบว่า บิดามารดา ร้อยละ 26 จะไม่ส่งเด็กเรียนต่อหากมีการเก็บเงินบำรุงการศึกษา จึงอาจกล่าวได้ว่าการยกเว้นการเก็บเงินบำรุงการศึกษาช่วยให้เด็กเข้ามาเรียนเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 26 ในขณะที่ยังมีผู้จบ ป.6 อีกเป็นจำนวนมากที่ยังไม่มาเข้าเรียนและผู้ที่มาเข้าเรียนแล้วก็ยังมีส่วนหนึ่งที่คงออกกลางคันด้วยสาเหตุยากจน ต้องช่วยผู้ปกครองประกอบอาชีพ การที่นักเรียนที่จบ ป.6 จำนวนมากยังไม่ได้เข้าเรียน อาจเป็นเพราะผู้ปกครองไม่สามารถรับภาระค่าใช้จ่ายในการส่งเด็กเข้าเรียนแม้จะได้รับการยกเว้นการเก็บเงินบำรุงการศึกษาก็ตาม ซึ่งจากผลการวิจัยที่ผ่านมาได้พบว่าค่าใช้จ่ายของนักเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่ (ประมาณร้อยละ 80) เป็นค่าใช้จ่ายส่วนตัว ส่วนที่เหลือเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา ดังนั้น การที่จะให้เด็กเข้าเรียนต่อเพิ่มมากขึ้นอาจจะต้องให้ความช่วยเหลือเพื่อลดค่าใช้จ่ายในการส่งเด็กเข้าเรียนในค่านอื่น ๆ อีกด้วย

ผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดหนังสือให้ยืมเรียน

ตามเป้าหมายของโครงการจะจัดหนังสือยืมเรียนให้นักเรียนในโครงการทุกคน สำหรับการดำเนินงานในเรื่องนี้ในปีเริ่มโครงการ กรมสามัญศึกษาได้จัดสรรงบประมาณค่าหนังสือแก่นักเรียนของโรงเรียนในโครงการ เฉพาะโรงเรียนที่ไม่เคยเข้าโครงการปรับปรุงโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ส่วนโรงเรียนที่เคยเข้าโครงการดังกล่าว และเคยได้รับค่าหนังสือยืมเรียนแล้วไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ ทั้งนี้ เพราะมีงบประมาณจำกัด

ส่วนในแง่ของการที่โครงการได้จัดหนังสือให้ยืมเรียน เพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายของ
ผู้ปกครองจะมีผลทำให้ผู้ปกครองส่งเด็กเข้าเรียนเพิ่มขึ้น หรือไม่นั้นจากการติดตาม
ผลในครั้งนี้ยังไม่อาจกล่าวได้ว่ามาตรการนี้มีผลทำให้ผู้ปกครองส่งเด็กเข้าเรียนเพิ่มขึ้น
หรือไม่ เพราะขาดข้อมูลที่ชัดเจนในเรื่องนี้ อย่างไรก็ตามจากความเห็นของผู้บริหาร
การศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน และครู พบว่าส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการจัดหนังสือให้ยืมเรียน

ผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรแบบกึ่งระบบโรงเรียน

โครงการนี้มีเป้าหมายให้นักเรียนมีโอกาสร่วมมือช่วยเหลืองานผู้ปกครองในขณะที่
เรียนอยู่โดยกำหนดให้โรงเรียนจัดการเรียนการสอนแบบกึ่งระบบโรงเรียนเพิ่มขึ้นอีก
รูปแบบหนึ่ง ทั้งนี้ กรมสามัญศึกษาได้เตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนการสอน
ดังกล่าว โดยจัดทำคู่มือการดำเนินงานและแนวปฏิบัติการใช้หลักสูตร คู่มือการเรียน
การสอน สื่อการเรียนด้วยตนเองในบางวิชา จัดประชุมสัมมนาผู้บริหารโรงเรียน และ
ให้โรงเรียนสำรวจทรัพยากร และวิทยากรท้องถิ่นเพื่อจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม
กับท้องถิ่น สำหรับการดำเนินงานในปีเริ่มโครงการมีโรงเรียนในโครงการ 32 โรงเรียน
ที่เปิดสอนแบบกึ่งระบบโรงเรียน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 12 ของโรงเรียนในโครงการทั้งหมด
ส่วนจำนวนนักเรียนที่เรียนแบบกึ่งระบบโรงเรียนจากโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างพบว่ามีประมาณ
ร้อยละ 8 เท่านั้น การที่โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่จัดสอนแบบกึ่งระบบโรงเรียน และมีนักเรียน
แบบนี้ไม่มากนัก แม้ว่าความหลักการแล้วเป็นที่ดี เพราะมีปัญหาในด้านการบริหาร และ
การจัดการซึ่งผู้บริหาร และครูยังขาดความเข้าใจและความพร้อมในการจัดการเรียนการ
สอนแบบนี้ นอกจากนี้ยังมีปัญหาที่ผู้ปกครองยังไม่เข้าใจและมีค่านิยมให้เด็กเรียนแบบปกติ
อย่างไรก็ตามจากการสอบถามความต้องการของกลุ่มตัวอย่างบิคามารคา มีข้อสังเกตว่า
บิคามารคาของเด็กที่เรียนแบบกึ่งระบบโรงเรียนร้อยละ 35 ต้องการให้เด็กเรียนแบบ
ปกติ ส่วนบิคามารคาของเด็กที่เรียนแบบปกตินั้นร้อยละ 25 ต้องการให้เด็กเรียนแบบ
กึ่งระบบ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนการสอนแบบกึ่งระบบโรงเรียนเป็นที่ยอมรับ
ของผู้ปกครองส่วนหนึ่ง ดังนั้นการที่จะให้การจัดการเรียนแบบนี้บังเกิดผลดีเป็นที่ยอมรับ